

Els braços de la coerció: els minyons valencians

F. Martínez *

"Con la experiencia de los buenos efectos que en Cataluña y en Aragón producían las escuadras y compañías sueltas, y no siendo menos necesaria semejante institución en el territorio del reino de València, se determinó por real orden de 1º de marzo de 1774 la creación de una Compañía de fusileros, a que se le dio también el título de Miñones, 'para aplicar —decía la expresada real orden— el más pronto y eficaz remedio para cortar los insultos que cometen los salteadores de caminos, restableciendo y aumentando la tranquilidad pública y seguridad de los vasallos'. Consto entonces de un capitán, un teniente, un subteniente, cuatro sargentos, ocho cabos y 56 minones o fusileros, dependiendo enteramente del Capitán General, y distribuida por los pueblos y demarcaciones que él señalase, para perseguir toda clase de malhechores y dar auxilio a las justicias, guiándose para tales servicios por una instrucción u ordenanza, que dictó dicho Capitán General, conde de Sayve, y fue aprobada por el Rey en 4 de noviembre del mismo año de 1774. Los haberes y el armamento de aquella compañía, así como su objeto y servicio, eran en todo análogos a los de las escuadras de Cataluña, e igualmente su vestuario, aunque más adaptado a la usanza valenciana."

Així s'expressa Crispín Ximénez de Sandoval al seu llibre *Las instituciones de Seguridad Pública en España y sus dominios de Ultramar*, editat a Madrid l'any 1858. Coneix bé la matèria de què parla, perquè quan escriu, i és un fet excepcional a l'estat espanyol, encara subsisteix a València —a la província de València— la Compañía de Fusileros. És clar que la identitat de denominacions no sempre cal acceptar-la com a continuïtat històrica sense més.

Els minyons valencians foren creats, com s'ha vist, al temps de l'Antic Règim, quan Carles III governava els seus regnes com a rei absolut, quan els senyors feudals extreïen rendes als vasalls i els governaven a través dels justícies, als quals la Compañía de Fusileros donava ajut. Com que era un cos policíac d'origen feudal, la revolució burgesa anti-feudal (1834-1843) l'eliminà. La Junta Revolucionària formada a València a l'agost de 1835 decretà la seua supressió. Devia ser la Milícia Nacional, cos dependent dels municipis i igual en tots els indrets de l'estat-nació que s'estava bastint, el que duiguera endavant la tasca d'enfrontar-se amb els carlins i amb qualsevol altra mena de contrarevolu-

cionaris o *latrofaciosos*. Els minyons, com també els mossos d'esquadra i la resta d'esquadres, mi-quelets i cossos específics de tota mena desaparegueren a tot arreu a mans del liberalisme que esclavava cap al poder. La revolució eliminava així un element coercitiu de la feudalitat.

Closa la revolució (1843), el poder polític quedà en mans de la burgesia moderada. Aquesta s'afanyà a liquidar la Milícia Nacional —braç armat de la revolució, massa radical per als seus plantejaments— i creà un cos de policia capaç d'homogeneïtzar la nova coerció de l'estat-nació en defensa de la propietat privada: va nàixer així la Guàrdia Civil, l'any 1844. Ara bé, controlada des de Madrid pel ministre de la Governació, la capacitat de reacció d'aquesta policia davant determinats esdeveniments era lenta: només funcionava el telègraf òptic, l'elèctric es demorà fins als inicis de la dècada del 1850. Per això la burgesia moderada que ocupava el poder provincial valencià —és a dir la Diputació Provincial— recorregué a l'expedient de recrear la Compañía de Fusileros. El minyons valencians mantindran la seua operativitat des de 1843 fins a 1852 i des de 1856 fins a 1868. Una altra revolució, aquesta democràtica, la *Gloriosa* de 1868 els eliminà definitivament.

Controlats directament pel governador civil i pels diputats provincials —els grans cacics de la província— els Fusilers s'especialitzaren en la caça i captura de bandolers, però també en tasques eminentment polítiques. El seu comandant, Bernardo García Navascúes, no dubtà a servir a qui li pagava a l'hora de pressionar els electors davant comicis de tota mena o a perseguir rellevants personatges polítics de l'esquerra liberal: progressistes, demòcrates i republicans. A més de policia provincial especialitzada en la neteja del roder, es convertí en una autèntica policia política en mans dels cacics moderats. La Compañía de Fusileros, entre 1843 i 1868, era formada per un centenar de minyons. Tots ells eren llicenciantes de l'exèrcit i rebien una paga de set rals diaris, quan un jornalero o un manobre podien cobrar-ne quatre. La seua impopularitat era extraordinària: perquè les classes populars els veïen com un complement de les malifetes dels cacics i perquè perseguïen alguns roders que comptaven amb moltes més simpaties que no pas els seus perseguidors.

* *Historiador. Facultat de Ciències de la Informació CEU Sant Pau, València*